

Džed Rubenfeld

INSTINKT SMRTI

Prevela sa engleskog
Stanka Šaša

Mono i Manjana
2011.

Jednog vedrog septembarskog dana donji Menhetn, finansijski centar Sjedinjenih Američkih Država, postao je poprište najmasovnijeg terorističkog napada koji se ikada desio na američkom tlu. Bilo je to 1920. godine. Uprkos u tom trenutku najvećoj kriminalističkoj istrazi u istoriji Sjedinjenih Država, identitet počinitelja ostaje nerasvetljen.

DEO I

J E D A N

SMRT je tek početak; teži deo je ono što sledi.

Postoje tri načina da se živi sa saznanjem o smrti – da se brani od njenog užasa. Prvi je potiskivanje: zaboravi da dolazi, ponašaj se kao da je nema. Većina nas uglavnom to i radi. Drugi je suprotan tome: *memento mori*. Seti se da ćeš umreti. Imaj to stalno na umu, život je zasigurno najslađi kad čovek veruje da mu je to poslednji dan života. Treći je prihvatanje. Čovek koji prihvata smrt – zaista je prihvata – ničega se ne plaši i stoga postiže izuzetnu smirenost uprkos svim gubicima. Sve tri strategije imaju nešto zajedničko. Sve su to laži. Užas bi bio, u najmanju ruku, iskren.

Postoji još jedan način, četvrti. To je nedopustiva opcija, put o kom nijedan čovek ne govori, čak ni sebi samom, čak ni u nemom unutrašnjem monologu. Taj način ne zahteva ni zaborav, ni laganje, niti klečanje pred oltarom neizbežnog. Potreban je samo predosećaj.

Tačno u podne 16. septembra 1920. godine zabrujala su zvona crkve Svete Trojice i, kao da ih vuče ista nit, pootvarala su se vrata duž čitavog Vol strita propuštajući službenike i kurire, sekretarice i stenografkinje, na njihov dragoceni sat za ručak. Slili su se na ulice, strujali oko automobila, stvarali redove ispred omiljenih uličnih prodavaca, začas popunili prometnu raskrnicu između ulica Vol, Nasau i Brod, raskrnicu poznatu u

finansijskom svetu kao Ugao – jednostavno tako, Ugao. Tu je stajao Trezor Sjedinjenih Država, sa fasadom grčkog hrama, koju čuva kralja dostojan bronzani Džordž Vašington. Tu je stajala Njujorška berza s belim stubovima. Tu je bila Dž. P. Morganova bankarska utvrda s kupolom.

Ispred te banke stara kobila je kopkala kaldrmu, upregnuta u pretrpana kola prekrivena jutom, bez vozara; blokirala je saobraćaj. Iza nje su svirale ljutite sirene. Jedan krupni taksista izašao je iz svog vozila i molećivo podigao ruke. Dok je nameravao da podvikne na vlasnika, koji nije bio tu, taksistu je iznenadio čudan, prigušen zvuk iz kola. Prislonio je uvo na jutu i čuo jasan zvuk: kucanje.

Crkvena su zvona odzvonila dvanaest. Dok je poslednji, zvonak ton još odjekivao, radoznali taksista podigao je jedan kraj jute izjedene moljcima i ugledao šta je ispod. U tom trenutku, među hiljadama ljudi koji su se gurali, njih četvoro je znalo da je smrt prisutna na Vol stritu: taksista; jedna crvenokosa žena u njegovoj blizini; nestali vozar; i Stratam Janger, koji je, pedesetak metara dalje, oborio na zemlju jednog policijskog detektiva i jednu Francuskinju.

Taksista je prošaptao: „Gospode, smiluj se.“
Vol strit je eksplodirao.

Dve žene, nekada davno najbolje prijateljice, koje se posle niza godina ponovo susreću, vrisnuće u neverici, zagriće se, ogo-varati, i istog trenutka izvući delove svog života koji nedostaju, bojeći ih jedna pred drugom živopisno i svim mogućim bojama. Dva muškarca, pod istim okolnostima, nemaju šta da kažu.

U jedanaest sati tog jutra, sat pre eksplozije, Janger i Džimi Litlmor rukovali su se na Medison skveru, oko tri kilometra severno od Vol strita. Vreme je bilo neubičajeno prijatno za to doba godine, nebo kristalno plavo. Janger je izvadio cigaretu.

„Mnogo vremena je prošlo, doco“, rekao je Litlmor.

Janger kresnu šibicu, zapali, klimnu glavom.

Oba muškarca su imala trideset i koju godinu, ali su se razlikovali po fizičkoj konstituciji. Litlmor, detektiv u Njujorškoj policiji, bio je tip čoveka koji se lako utapa u okruženje. Prosečne